

Et ungdomsløft

Taler

Jonas Gahr Støre
Statsminister

Dato

1 januar 2025

Sted

Framført i NRK og TV2

Omstendigheter

Statsministerens nyttårstale

- 1 En sommerdag for snart 200 år siden gikk et femtitalls nordmenn – de fleste av dem var unge – om bord i en liten seilskute ved havna i Stavanger. Foran dem ventet en tre måneders farefull ferd over Atlanterhavet, like til New York. – Tenk den beslutningen de tok og følelsene de må ha hatt.

5

Dette var de første norske utvandrene. I løpet av tre generasjoner dro 800 000 nordmenn fra bygder og byer – på leting etter jord, jobb og et bedre liv i Nord-Amerika.

- 10 Underveis over havet, om bord i seilskuta, ble en liten jente født – hun fikk navnet Margaret.

Ingen mirakler er større enn når et nytt liv kommer til verden. I barna ser vi forventning og tillit – der de gløtter mot verden og foreldrene for første gang.

15

Mamma Martha og pappa Lars visste ikke hva lille Margaret hadde i vente. Og vi vet heller ikke hva årets nyttårsbarn har foran seg i livet. Men i motsetning til Martha og Lars, så vet vi at mulighetene – de ligger her, i landet vårt.

- 20 Uansett hva slags bakgrunn du har, uansett hvor du vil i livet – så skal du som vokser opp i Norge i dag, kunne strekke deg mot drømmen og forme livet ditt.

For nettopp det at dere unge kjenner trygghet, at dere har tro på fremtiden – det er ingenting som er viktigere enn det – også for meg som statsminister – og som pappa og bestefar.

25

30

Jeg er derfor glad for at ni av ti barn og unge i en spørreundersøkelse svarer at livet deres er bra. At de har et godt forhold til foreldrene sine, skolen og stedet de bor. Og aldri før så har flere brukt fritiden på idrett. Denne undersøkelsen viser også at færre unge føler seg ensomme nå enn i de siste årene – det er bra.

35

Men vi vet også dette: Vi har barn og unge som har det tyngre – og vanskeligere.

40

Noen vokser opp i hjem med vold, manglende trygghet og omsorg, og den omsorgen de voksne skulle ha gitt dem. Andre sliter i møte med seg selv, med skolen, og en mer utrygg verden.

45

Jeg leser om og møter mange unge som opplever et press – om både å se finest ut, være flinkest på skolen, trene hardest og ha flest venner. Mange måler livet opp mot mennesker som lever helt andre liv, på helt andre steder.

50

Og jeg tror at ukritisk skjermbruk skaper et kritisk blikk på oss selv.

Derfor vil jeg gjerne si i kveld – klart og tydelig – til deg som er ung i Norge i dag: Du trenger ikke redigere utseendet, eller la apper styre og overta hverdagen din. – Du er god nok!

55

De fleste kan ikke lykkes med alt, men alle skal kunne lykkes i noe. Og alle har rett til å lykkes på skolen – også dere med nedsatt funksjonsevne.

60

Samtalene jeg har hatt med noen av dere som ikke trives i skolen, de vokser i meg. Dere som forteller om mobbing. Om mangel på nære venner. Og dere som ikke har lært det dere trenger – dere som møter hindringer på vei ut i arbeidslivet.

65

Og mange av dere er gutter. Før gjaldt likestillingsutfordringen mest for jentene. I dag er jeg overbevist om at utfordringen blant gutter, som ikke finner seg til rette i skolen, er minst like stor. Vi trenger at både gutter og jenter lykkes i

skolen.

70 For mulighetene våre som nasjon, de ligger ikke på bunnen av Nordsjøen eller midt i Oljefondet. «Fremtiden sitter på skolebenken», skrev den engasjerte læreren Olav Storstein, for 80 år siden. Og jeg tror at det gjelder fortsatt.

75 På skolen skal vi utdannes som folk og vi dannes som nasjon. Det skal være et sted som både skaper rom for alle barn og unge og samtidig klarer å ha et blikk for hver og en, den enkelte.

Da må læreren få være sjefen i klasserommet. Da må elevene få være mer fysisk aktive – og få lære mer, med både hode og hender.

80 Og akkurat nå sørger vi for at vanlige bøker, verktøy og annet nødvendig utstyr kommer tilbake i skolen. Og når noe kommer inn, så skal noe annet ut: Mobiltelefonen.

85 Nå er de fleste skoler blitt mobilfrie. Det fikk vi til sammen med elever, lærere og foreldre i fjor. Her kan alle være gode forbilder – og ta ut øreproppene, legge vekk skjermene. Og la meg da få si: Det gjelder også meg – og alle oss voksne, vi må også gjøre den innsatsen.

90 I år øker vi aldersgrensen for å bruke sosiale medier, og vi arbeider for å flytte russetiden til etter eksamen og skape en mer inkluderende avslutning på skoleløpet.

Vi blir til – i møte med hverandre. Derfor må vi være mer i øyehøyde.

95 Vi må se opp – og på – hverandre, slik at vi kan anerkjenne og forstå hverandre. Slik at vi kan bygge et sterkere fellesskap.

Fellesskap er ikke vedlikeholdsfritt. Vi har alle et ansvar for flere enn oss selv.

100

Derfor lærer vi unge til å stille opp for hverandre – men også å stille krav til hverandre. Og den kanskje beste måten å gjøre det på – i praksis – det er

gjennom arbeid.

I Vadsø traff jeg 25 år gamle Victoria, som hadde fått jobb på Coop-butikken. Det var mørkt, dette var jo Finnmark, det snødde og det blåste – men inne i
110 butikken var det varmt, på flere måter. Victoria fikk tårer i øyene – og det gjorde jeg også – da hun fortalte om Ukraina og bombene hun hadde flyktet fra. Men hun fortalte også at hun hadde funnet trygghet og kommet seg godt til rette i Finnmark og på jobb i butikken.

115 Butikksjef Tonny's enkle prinsipp var dette: «Når de kommer hit, skal de ha det bra, og når de går fra jobben, skal de ha det bra».

Flere må gjøre som Tonny, både i møte med ukrainere og i møte med de over ett hundre tusen menneskene under tretti år, som verken er i utdanning eller i
120 arbeid. Det er alvorlig for hver og en av dem – men også for sykehjem, fabrikker og et arbeidsliv som vi vet mangler folk.

Derfor er det neste store løftet vi skal ta sammen i Norge, et ungdomsløft.

125 For vi skal snu denne utviklingen i skolen – mer læring, mindre skjermbruk – og vi skal få titusenvise av unge voksne tilbake i utdanning og arbeid i de neste årene.

Jeg blir glad, rørt, oppmuntret og inspirert av å treffe noen av dere som har tatt denne reisen – som ofte er krevende:

130

I Florø møtte jeg Sander som hadde gått arbeidsledig etter utdanningen, men nå hadde han fått jobb på skipsverftet Westcon Yards. «Vi har stilt krav underveis og han har gått langt utenfor sin komfortsone og strekt egen strikk. Men vi har kommet i mål. Sander fortjener skryt», sa sjefen hans til meg.

135

På vegne av regjeringen vil jeg invitere alle arbeidsgivere med på dette ungdomsløftet nå i år. Ta i bruk støtteordningene som vi har – som hos de flinke medarbeiderne i Nav – og vær med på å gi folk en ny sjanse.

140 For jeg tror – jeg vet – at alle som bor i Norge har evner og krefter som vil gjøre landet vårt bedre. Og jeg er helt overbevist om, at det å komme i arbeid, gir selvtillit, styrke og håp.

Og håp – det trenger vi. For min generasjon må være ærlig om dette: Dagens unge lever i en tid som er mer konfliktfylt enn på veldig lenge.

150

Mens mine barn ble født i en tid da Berlinmuren falt og den kalde krigen ebbet ut, så flyr videosnutter fra frontlinjenes droner rett inn på skjermene våre, hver eneste dag.

155 Murer rives ikke lenger, det bygges stadig nye. Landene rustet ikke ned, vi rustet opp.

Og dagens unge er vitne til et mørke midt på dagen, med krigshandlinger og lidelser vi ikke trodde var mulig – i Ukraina, i Midtøsten, i Sudan.

160

Ja, noen ganger så er det nesten fristende å spørre som Karpe gjør i en av sangene sine: «Puster du fortsatt?».

165

Det som opprører meg aller mest, er når barn og unge rammes, og det gjør de nå. «Man trenger bare å tenke på ett barn man selv kjenner, for å skjønne at hvert av dem var umistelige», skriver Marte Heian-Engdal, forfatteren av boken «Et Gaza-liv».

170

Det er fortvilende at atommaktene ikke finner veier til kontrollert nedrustning.

Det er frustrerende at mektige land ikke kommer til enighet om det aller mest grunnleggende i menneskers liv, i nasjoners liv: Fred, frihet og trygghet.

175

Krigen i Ukraina, den kunne raskt avsluttes om Russland stanset den brutale og ulovlige krigføringen.

180

I år, når vi alle – unge og gamle – markerer 80 år siden frigjøringen av Norge, så lover jeg at vi skal gjøre alt som står i vår makt for at kriger stanser og at uskyldige beskyttes.

Og jeg lover å gjøre alt jeg kan for at Norge skal være et trygt land å vokse opp i, selv når verden blir mer utrygg.

185 Vi gir nå betydelig støtte til Ukraina, til både militære og sivile formål, og vi vil hjelpe dem til å stå imot angrepene fra Russland.

Og her hjemme: Alle grener av vårt eget forsvar bygges nå ut for å ta vare på sikkerheten vår, sammen med våre nære allierte i NATO. Og det står alle
190 partiene på Stortinget bak.

Rundt om i norske hjem lagrer vi nå litt ekstra vann, hermetikk, batterier og andre ting, og på den måten styrker vi egenberedskapen.

195

Men dere, vårt viktigste vern, vår aller største ressurs, det er tilliten mellom oss – at vi stoler på hverandre i Norge.

200

Vi ser at harde fronter ute i verden lett fyrer opp under voksende motsetninger her hjemme, i våre gater og på sosiale medier.

Ulike meninger, det hører demokratiet til. Vi må alle tåle å være uenige, men
205 uten å gjøre hverandre til fiender.

Krigene i Midtøsten engasjerer mange i Norge, spesielt dere som har familie, venner og kolleger i regionen. Men vi må ikke ta disse harde frontene hjem til oss. Det skal være trygt for en ung jøde på skolen eller en ung muslim på vei til
210 trening.

Det er de stridende partene som har ansvaret for sine handlinger.

Det vi her hjemme har ansvaret for, det er våre holdninger – og hvordan vi
215 møter hverandre.

Alle skal kunne si hva de mener, og alle skal kunne bære et kors, en davidstjerne, en hijab, en samisk kofte, eller et pridesymbol.

220 Dette handler om noe veldig viktig; å ta vare på de verdiene som har gjort landet vårt unikt, også etter at det norske vi-et har blitt større – med innflyttere, nye

kulturer og flere religioner. For som forfatteren Frode Grytten skriver så godt:
«Et vi er så mye mer enn et jeg».

225

Derfor vil jeg få berømme dere unge som holder engasjementet oppe.

230

Når dere kjemper mot urettferdighet, og for klima, bærekraft og naturvern. Står på i stort, men også lokalt – når dere står opp for skolen, fritidsklubben, idrettslaget – og dere, som så tydelig setter dagsorden for samiske rettigheter.

235 Særlig nå, i en tid med en flom av falske nyheter, med algoritmer som bygger ekkokamre, og hvor antidemokratiske krefter vokser i andre land.

Da vil jeg spesielt berømme dere som bruker stemmen – og stemmeretten – der meninger brytes. – I valg, som vi skal ha i år, i debatter – og i partier og organisasjoner og der folk møtes.

240

Takk! – For at dere investerer i noe som er større enn dere selv. For sammen er vi større enn oss selv. Og sammen vet vi at forandring er mulig.

245

I dag er det 25 år siden vi gikk inn i et nytt årtusen. Mange unge har selvfølgelig bare et vagt forhold til årtusenskiftet. Men når vi ser tilbake til år 2000, så ser vi nettopp det – at forandring skjer:

250

I år 2000 hadde Europa lagt bak seg krigene på Balkan – de var brutale. Mange flyktninger kom hit. I dag vet vi at de fleste som kom, de ble godt integrerte i landet vårt. Og vi vet at det er mulig å gjenskape fred i Europa.

255

I år 2000 satt unge forskere ved sine skjermer og tegnebord, de beregnet og testet ut ny grønn teknologi, som for mange virket som ren *science fiction*. Men i dag er fornybare løsninger den nye normalen.

260

Og i år 2000 var renta vår høyere enn den er nå. Men, renta gikk ned – og det vil

også skje nå. I fjor steg lønningene for første gang på flere år mer enn prisene i Norge. Og i år regner Norges Bank med rentekutt: Vi har nådd et vendepunkt i økonomien. Folk vil få bedre råd.

265

Og så – tilbake til seilskuta med utvandrerne der ute i Atlanterhavet, som jeg
270 begynte med; der om bord i båten ble lille Margaret ble født. Hun levde et langt liv i USA, hun ble hele 91 år gammel. Den gangen var det veldig uvanlig.

I vår tid er det faktisk ganske vanlig. Og tenk på dette: Levealderen i Norge øker med nesten ett år for hvert femte år som går.

275

At vi lever lenger, er kanskje det fremste uttrykket for at det norske fellesskapet, den norske velferdsstaten, er bra saker, både å vokse opp i og bli gammel i.

Noe av det som varmer mest, er å kjenne på solidariteten mellom besteforeldre
280 og barnebarn, hele strekket av livet. – Ungdom som er opptatt av at besteforeldre skal ha en trygg alderdom. Og vi besteforeldre – som har ansvar og lover at vi skal gjøre alt vi kan for at Norge når klimamålene.

I disse generasjonsmøtene er vi sammen, på tvers av tid, erfaring og syn – og da
285 er vi Norge på vårt aller beste.

290 Helt til slutt vil jeg på vegne av oss alle sende en varm takk til Kongen og Dronningen og kongefamilien for deres dypt engasjerte gjerning for fedrelandet, for oss – også gjennom dette året som har vært spesielt utfordrende.

En stor takk også til alle nordmenn i utlandet – studenter og forskere, folk i
295 skipsfarten og andre næringer, i forsvaret, humanitære organisasjoner og i utenrikstjenesten.

En ekstra spesiell takk til dere som har jobbet nå i julen og i romjulen – og som er på jobb akkurat nå – og til alle frivillige krefter over hele landet.

Og til hele Norge vil jeg si: Et riktig godt nytt år!

Kilde

305 <div>regjeringen.no</div>

Emner

Demokrati, Håp, Krig, Nyttårstale, Statsministerens nyttårstale, Ungdom

URI

310 <https://www.virksommeord.no/tale/et-ungdomsloft>

315

320

325

330

335